

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

**Навчально-науковий інститут менеджменту та психології
Кафедра педагогіки, адміністрування і соціальної роботи**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою ННІМП ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»
«12» вересня 2019 року, протокол № 6
Полова Вченої ради ННІМП ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»

О. В. Алейнікова
О. В. Алейнікова

ЛОГОДИДАКТИКА І ЛОГОПСИХОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
(шифр за ОНП – ПП.04)**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

**Освітньо-наукова програма: Спеціальна освіта
(за нозологіями)**

Київ

Робоча програма навчальної дисципліни «Логодидактика і логопсихологія» складена відповідно до навчального плану освітньо-наукової програми «Спеціальна освіта» (за нозологіями) спеціальності 016 «Спеціальна освіта» галузі знань 01 «Освіта/педагогіка»

Автор-укладач робочої програми
Бартенєва Л.І., к. пед. н., ст. н. співробітник;
доцент кафедри
педагогіки, адміністрування і соціальної роботи

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
педагогіки, адміністрування і соціальної роботи
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 11 від 22 травня 2019 р.)

Затверджено Вченою радою
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 5 від 13 червня 2019 р.,
протокол № 6 від 12 вересня 2019 р., зі змінами)

РОБОЧА ПРОГРАМА

з навчальної дисципліни «Логодидактика і логопсихологія»

для підготовки магістрів галузі знань 01 «Освіта/ Педагогіка»

спеціальності 016 «Спеціальна освіта»

спеціалізації «Спеціальна освіта»

терміну навчання 2 роки на базі повної вищої освіти»

заочної форми навчання

Усього «180» годин за навчальним планом

(6 – лекції та 6 практичні заняття; 168 – самостійна робота)

Кредит – 6.0

Робоча програма навчальної дисципліни

«Логодидактика і логопсихологія»

містить такі розділи:

1. Вступ
2. Опис навчальної дисципліни
3. Мета і завдання навчальної дисципліни
4. Програма навчальної дисципліни
5. Структура навчальної дисципліни
6. Теми практичних занять
7. Завдання для самостійного опрацювання
8. Розподіл балів, що отримують студенти
9. Методичне забезпечення
- 10.Список рекомендованої літератури

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна **«Логодидактика і логопсихологія»** є обов'язковою і вивчається згідно навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціалізацією «Спеціальна освіта». Актуальність дисципліни визначається: необхідністю впровадження інтеграційних процесів у системі освіти; необхідністю формування з високим рівнем професійної компетентності фахівця спеціальних закладів та закладів з інклюзивною формою навчання; введенням ринкових механізмів в освітню практику і у зв'язку із цим організацію навчально-виховного процесу у новітній школі мають забезпечувати спеціалісти з високим рівнем професійної підготовки, провідною складовою діяльності яких є компетентність, мобільність та вміння адаптуватися в мінливих умовах сьогодення.

Об'єктом вивчення є освітній процес в системі спеціальної освіти.

Структурними складовими об'єкту вивчення є: особливості надання освітніх послуг в умовах спеціального чи інклюзивного закладу освіти.

Предметом дисципліни **«Логодидактика і логопсихологія»** є: навчання і виховання дітей з мовленнєвими порушеннями.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна інтегрує відповідно до свого предмету знання з іншими галузями знань: філософських, соціологічних, педагогічних, психологічних наук тощо. Крім того, згідно навчального плану підготовки магістрів за спеціалізацією «Спеціальна освіта», дисципліна **«Логодидактика і логопсихологія»** вивчається одночасно з такими взаємопов'язаними між собою дисциплінами, як «Спеціальна педагогіка» «Спеціальна психологія».

Програмний матеріал навчальної дисципліни **«Логодидактика і логопсихологія»** відображає основні сутнісні характеристики дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку; об'єктивні і суб'єктивні причини їх відставання у розвитку; методологічні основи навчання і виховання дітей з мовленнєвими порушеннями; особливості їх адаптації до нових вимог навчально-виховного процесу; корекційного спрямування навчання і виховання; технологію формування мультидисциплінарної команди, яка б супроводжувала інклюзивну форму навчання.

До робочої програми входять навчальна програма дисципліни за відповідними темами та планами лекційних і практичних занять; перелік рекомендованих джерел, що дозволить поглибити і розширити знання студентів з даної навчальної дисципліни, розвинути практичні вміння застосування набутих знань у практиці професійної діяльності. Здобувачі вищої освіти мають опанувати базовими знаннями, які слугують актуалізації і розумінню проблемних питань та структурують змістовну частину курсу.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу в час, вільний від аудиторних занять. Вона передбачає опрацювання монографій та інших наукових праць, підручників,

навчальних і методичних посібників, вивчення та ознайомлення з положеннями законодавчих та інших нормативно-правових актів, матеріалів, отриманих засобами інформаційних технологій тощо.

Презентація навчальних досягнень здобувачів вищої освіти є певним підсумковим засобом контролю формування професійних компетентностей в організації спеціальної форми навчання в закладі освіти.

Форма підсумкового контролю – залік.

Навчальний курс розраховано на 12 години очного навчання (6 лекційні та 6 практичні) та 168 годин самостійної роботи. Усього 180 годин, що відповідає 6.0 кредитам Європейської кредитно-трансферної системи.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, освітній-рівень, спеціальність, спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	<u>заочна форма</u>
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 01 «Освіта/ Педагогіка» (шифр і назва)	Обов'язковий компонент	
	Спеціальність: 016 «Спеціальна освіта» (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціалізація: «Спеціальна освіта»	Рік підготовки	
Змістових модулів –			2-й
Загальна кількість годин – 180		Семестр	
			3-4
тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних – 12 самостійної роботи студента – 168	Рівень вищої освіти: другий (магістерський):	Лекції	
			6 год.
		Практичні, семінарські	
			6 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
год.	168 год.		
Вид контролю:			
	іспит		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для заочної форми навчання – 1:14

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни – формування у студентів фундаментальних уявлень та знань про навчання й виховання дітей з мовленнєвими порушеннями, які можуть бути залученими до спеціального навчання в системі освіти та організації й надання їм педагогічної допомоги в ході освітнього процесу.

Завдання навчальної дисципліни. За результатами оволодіння знаннями та навичками з навчальної дисципліни «Логодидактика і логопсихологія» здобувач вищої освіти повинен сформувати такі компетентності:

1. Загальні:

Морально-ціннісна компетентність (знання основних моральних норм, етичних та етикетних правил; досвід дотримання набутих моральних норм, етичних та етикетних правил у власній повсякденній і професійній корекційно-педагогічній діяльності).

Культурологічна компетентність (знання найвидатніших здобутків світової і вітчизняної культури; вміння застосовувати культурологічні знання в професійній діяльності викладача вищої школи і корекційного педагога; естетичний досвід реалізації професійних обов'язків).

2. Професійні:

Предметно-методична і предметно-діяльнісна (знання закономірностей, принципів і підходів до організації навчально-виховного процесу у вищій школі та корекційного процесу в навчальних та реабілітаційних закладах; психолого-педагогічні, корекційно-методичні та фахові знання; вміння відбирати і систематизувати діагностичний, корекційно-педагогічний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей осіб із обмеженими психофізичними можливостями; здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби навчання та виховання у ВНЗ та корекційного процесу в закладах освіти та охорони здоров'я; досвід організації корекційно-педагогічного процесу та педагогічного спостереження за викладанням фахових дисциплін; здатність удосконалювати власну викладацьку та корекційно-педагогічну діяльність).

Корекційно-педагогічна /корекційно-розвиткова (знання методологічних та психолого-педагогічних основ корекційної роботи при різних психофізичних порушеннях у осіб з особливими освітніми потребами; вміння проводити корекційно-розвиткову роботу у різних типах закладів; знання та вміння методики викладання корекційно-педагогічної діяльності).

Комунікативно-педагогічна (знання основних принципів, правил, прийомів і форм професійно-педагогічної комунікації, діагностичної і консультативно-просвітницької діяльності; вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях, продумано й виважено будувати процес корекційно-педагогічного спілкування; культура педагогічного спілкування; здатність налагоджувати

продуктивну професійно-педагогічну і корекційно-педагогічну взаємодію, суб'єкт-суб'єктну комунікацію; *досвід* володіння різноманітними засобами, прийомами і формами педагогічної комунікації).

Проектувально-корекційна (*знання* основних видів і технологічних підходів до планування власної дослідно-педагогічної і корекційно-педагогічної діяльностей; *вміння* здійснювати поточне планування, визначати умови їх практичної реалізації; *вміння* моделювати й корегувати власну професійну діяльність, виробляти свій педагогічний стиль, постійно працювати над його вдосконаленням; *досвід* проектування цілісного педагогічного і корекційного процесу, корегування та синхронізації його складових – викладання та корекція).

Технологічна (*знання* традиційних і сучасних технологій навчання; *вміння* добирати технологічне забезпечення з урахуванням освітньо-виховних завдань, рівнів підготовки тих, хто навчається, перспектив їх освітньо-професійного зростання; *досвід* організації інтерактивного навчання).

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ I. Логодидактика

Тема 1. Логопедія, її предмет, завдання і методи. Вікові норми розвитку дитини

Предмет і завдання логопедії. Методи логопедії. Причини мовленнєвих порушень.

Періоди розвитку дитини. Сенсомоторний розвиток дитини. Мисленнєвий розвиток. Формування мовлення в процесі онтогенетичного розвитку дитини. Розвиток спілкування та гри. Емоційно-соціальний розвиток. Основні форми і види мовленнєвих порушень. Основні періоди нормального мовленнєвого розвитку дитини.

Тема 2. Дислалія. Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення

Класифікація дислалії. Рівні порушеної вимови. Сигматизм і способи його виправлення.

Вплив порушення фонематичного слуху на розвиток усного мовлення дитини. Організація роботи в групах дітей з ФФН

Тема 3. Ринопалія.

Історія вивчення ринопалії. Медична допомога дітям з ринопалією. Етіологічні чинники виникнення природжених вад обличчя. Механізм процесу голосоутворення в нормі і в разі ринопалії. Класифікація ринопалії. Основні форми. Характеристика мовлення дитини з ВНГП. Особливості розвитку дітей з ринопалією. Логокорекційна робота з подолання ринопалії. Профілактика порушень мовлення в разі пророджених незрощень губи і піднебіння. Принципи, методи і система обстеження дітей з ринопалією.

Тема 4. Дизартричні порушення

Суть, прояви, причини і класифікація дизартричних порушень. Характеристика пізнавальної діяльності дітей з дизартричними порушеннями. Особливості обстеження дітей з дизартричними порушеннями. Особливості відновлювальної роботи з дітьми з дизартричними порушеннями.

Тема 5. Порушення писемного мовлення

Історичний аспект та сучасний стан проблеми порушень писемного мовлення. Поняття про писемне мовлення. Дисграфія. Психофізіологічні механізми процесу письма. Мозкова організація процесу письма. Передумови формування навичок письма. Класифікація дисграфій. Дислексія. Механізми дислексії. Класифікація дислексій. Симптоматика

дислексій. Методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення. Логопедична робота з подолання фонетичних помилок.

Тема 6. Заїкання

З історії вивчення проблеми заїкання. Клініко-фізіологічна характеристика заїкання. Фізіологія заїкання. Симптоматика заїкання. Класифікація заїкання. Клінічне і психолого-педагогічне обстеження заїкуватих. Профілактика заїкання.

МОДУЛЬ III. Логопсихологія

Тема 7. Теоретичні засади логопсихології

Логопсихологія, як галузь психологічної науки. Логопсихологія, як складова спеціальної психології. Мета і завдання логопсихології. Зв'язок логопсихології з іншими науками. Специфічні закономірності психічного розвитку осіб з тяжкими порушеннями мовлення.

Тема 8. Історичний аспект становлення логопсихології

Розвиток логопсихології у період некласичної науки. Розвиток логопсихології на базі досягнень постнекласичної науки. Початковий етап розвитку логопсихології як самостійної наукової галузі

Тема 9. Особливості пізнавальної сфери дітей з тяжкими порушеннями мовлення

Особливості розвитку сприймання у дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Особливості зорового сприймання. Особливості слухового сприймання. Особливості тактильного сприймання. Особливості уваги. Особливості пам'яті. Особливості мислення. Особливості уяви.

Тема 10. Особистість дітей з тяжкими порушеннями мовлення

Поведінкові особливості. Самооцінка. Особливості мотиваційної сфери. Особливості вольової сфери.

Тема 11. Особливості діяльності дітей з тяжкими порушеннями мовлення

Особливості ігрової діяльності дітей з ТПМ. Характеристика спілкування дітей з ТПМ. Навчальна діяльність дітей з ТПМ.

Тема 12. Прикладні проблеми логопсихології

Диференційна діагностика у логопсихології. Тяжкі порушення мовлення та інтелектуальна недостатність. Тяжкі порушення мовлення та затримка психічного розвитку. Тяжкі порушення мовлення та розлади аутичного спектру. Організація психологічної допомоги особам з тяжкими порушеннями мовлення.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	НАЗВА МОДУЛЯ / ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН			
		Л	ПР	СРС	Усього
1	МОДУЛЬ І. Логодіактика	3	3	84	90
1.1	Тема 1. Логопедія, її предмет, завдання і методи. Вікові норми розвитку дитини	1	-	14	15
1.2	Тема 2. Дислалія. Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення	-	1	14	15
1.3	Тема 3. Ринолалія	1	-	14	15
1.4	Тема 4. Дизартричні порушення	-	1	14	15
1.5	Тема 5. Порушення писемного мовлення	1	-	14	15
1.6	Тема 6. Заїкання	-	1	14	15
2	МОДУЛЬ ІІ. Логопсихологія	3	3	84	90
2.1	Тема 7. Теоретичні засади логопсихології	1	-	14	15
2.2	Тема 8. Історичний аспект становлення логопсихології	-	1	14	15
2.3	Тема 9. Особливості пізнавальної сфери дітей з тяжкими порушеннями мовлення	1	-	14	15
2.4	Тема 10. Особистість дітей з тяжкими порушеннями мовлення	-	1	14	15
2.5	Тема 11. Особливості діяльності дітей з тяжкими порушеннями мовлення	1	-	14	15
2.6	Тема 12. Прикладні проблеми логопсихології	-	1	14	15
	Разом:	6	6	168	180

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кіл-ть год
1	Тема 2. Дислалія. Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення	1
2	Тема 4. Дизартричні порушення	1
3	Тема 6. Заїкання	1
4	Тема 8. Історичний аспект становлення логопсихології	1
5	Тема 10. Особистість дітей з тяжкими порушеннями мовлення	1
6	Тема 12. Прикладні проблеми логопсихології	1

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ п/п	Зміст роботи	Кіл-ть год
1	Класифікація дислалії	3
2	Рівні порушеної вимови	3
3	Сигматизм і способи його виправлення	3
4	Вплив порушення фонематичного слуху на розвиток усного мовлення дитини	3
5	Організація роботи в групах дітей з ФФН	3
6	Суть, прояви, причини і класифікація диартричних порушень	3
7	Характеристика пізнавальної діяльності дітей з дизартричними порушеннями	4
8	Особливості обстеження дітей з дизартричними порушеннями	4
9	Особливості відновлювальної роботи з дітьми з дизартричними порушеннями	4
10	З історії вивчення проблеми заїкання	2
11	Клініко-фізіологічна характеристика заїкання	2
12	Фізіологія заїкання	2
13	Симптоматика заїкання	2
14	Класифікація заїкання	2
15	Клінічне і психолого-педагогічне обстеження заїкуватих	2
16	Профілактика заїкання	3
17	Розвиток логопсихології у період неklasичної науки	5
18	Розвиток логопсихології на базі досягнень постнеklasичної науки	5
19	Початковий етап розвитку логопсихології як самостійної наукової галузі	5

20	Поведінкові особливості дитини з порушеннями мовлення	4
21	Самооцінка дитини з порушеннями мовлення	3
22	Особливості мотиваційної сфери дитини з порушеннями мовлення	4
23	Особливості вольової сфери дитини з порушеннями мовлення	4
24	Диференційна діагностика у логопсихології	3
25	Тяжкі порушення мовлення та інтелектуальна недостатність	3
26	Тяжкі порушення мовлення та затримка психічного розвитку	3
27	Тяжкі порушення мовлення та розлади аутичного спектру	3
28	Організація психологічної допомоги особам з тяжкими порушеннями мовлення	3

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Теми навчальної дисципліни: поточний контроль в балах												Максимум поточних балів	Підсумковий контроль (іспит)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			
-	10	-	20	-	20	-	10	-	20	-	20			1 0 0

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного сп
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Опорний конспект лекцій; наочний супровід матеріалу лекцій у вигляді презентацій; нормативні документи: закон України про вищу освіту; класифікатори професій; ОНП (нормативна і варіативна частини), навчальні плани; положення про організацію навчального процесу у ВНЗ, про дистанційне навчання, про електронні освітні ресурси; навчальні програми дисциплін тощо.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна :

1. Дефектологічний словник: навчальний посібник / За редакцією В.І.Бондаря, В.М.Синьова. – К. : „МП Леся”, 2011. – 528 с.
2. Логопедія. Підручник. За ред. М.К.Шеремет. – К. : Видавничий дім «Слово», 2010, - 376 с.
3. Мартиненко І.В. Логопсихологія: курс лекцій. Навчальний посібник. – К. : ДІА. 2014. – 100 с.

Додаткова:

1. Ананьев, Б.Г. О проблемах современного человекознания/ Б.Г. Ананьев. – М., 1977. –Раздел V:Некоторые вопросы методологии психологического исследования. –С. 275–332.
2. Бадалян, Л.О. Невропатология/ Л.О. Бадалян. –М., 1987.
3. Беккер К.-П. Логопедия/ К.-П., Беккер, М. Совак. –М., 1981. –С. 11–23. Выготский, Л.С. Мышления и речь. Собр. соч. / Л.С. Выготский. –М., 1982. –Т. 2. –С. 6–361.
4. Жинкин, Н.И. Речь как проводник информации/ Н.И. Жинкин. –М., 1982.
5. Леонтьев, А.Н. Проблемы развития психики / А.Н. Леонтьев. –М., 1981.
6. Леонтьев, А.А. Язык, речь, речевая деятельность/ А.А. Леонтьев. –М., 1969.
7. Логопедия: учебник для студентов дефектол. фак. пед. высш.учеб. заведений / под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – 3-е изд., перераб. и доп. –М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002.–С. 6–27.
8. Лурия, А.Р. Основы нейропсихологии/ А.Р. Лурия. –М., 2002.
9. Ляпидевский, С.С. Логопедия и смежные науки // Очерки по патологии речи и голоса / под ред. С.С. Ляпидевского. – Вып. 3. –М.: Просвещение, 1967
- 10.Ляпидевский, С.С. Невропатология. Естественно-научные основы специальной педагогики: ученик для студентов высш. учеб. заведений / С.С. Ляпидевский; под ред. В.И. Селиверстова. –М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.
- 11.Нарушения речи и голоса у детей: пособие для студентов дефектол. фак. пед. ин-тов / под ред. С.С. Ляпидевского, С.Н. Шаховской. –М.: Просвещение, 1975. –С. 124–143.

12. Хрестоматия по логопедии / под ред. Л.С. Волковой, В.И. Селиверстова. – М., 1997. – Ч. I, П.
13. Волкова, Г.А. Методика обследования нарушений речи у детей / Г.А. Волкова. – СПб., 1997
14. Диагностика нарушений речи у детей и организация логопедической работы в условиях дошкольного образовательного учреждения: сб. метод. рекомендаций. – СПб., 2001.
15. Жукова, Н. С. Логопедия / Н.С. Жукова, Е.М. Мастюкова, Т.Б. Филичева. – М., 1999.
16. Правдина, О.В. Логопедия / О.В. Правдина. – М., 1973.
17. Психолого-медико-педагогическое обследование ребёнка: комплект рабочих материалов / под ред. М.М. Семаго. – М., 1999.
18. Хватцев, М.Е. Логопедия / М.Е. Хватцев. – М., 1959.
19. Хрестоматия по логопедии / под ред. Л.С. Волковой, В.И. Селиверстова. – М., 1997. – Ч. I,